

ZASADY OCENY PLANÓW BIZNESOWYCH W RAMACH OBSŁUGI WNIOSKÓW O UZNANIE GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH

I. Informacje ogólne

Zgodnie z brzmieniem art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1145) zwana dalej: ustawą o grupach, osoby fizyczne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby prawne, które w ramach działalności rolniczej prowadzą gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym lub dział specjalny produkcji rolnej mogą organizować się w grupy producentów rolnych do realizacji co najmniej jednego celu spośród następujących celów:

- a) dostosowanie produktów rolnych i procesu produkcyjnego do wymogów rynkowych;
- b) wspólne wprowadzanie towarów do obrotu, w tym przygotowanie do sprzedaży, centralizacja sprzedaży i dostawy do odbiorców hurtowych;
- c) optymalizacja kosztów produkcji oraz stabilizowanie cen producentów.

Grupy producentów rolnych mogą także realizować inne cele, w szczególności takie jak:

- a) ustanowienie wspólnych zasad dotyczących informacji o produkcji ze szczególnym uwzględnieniem zbiorów i dostępności produktów rolnych;
- b) rozwijanie umiejętności biznesowych i marketingowych;
- c) organizowanie i ułatwianie wprowadzania innowacji;
- d) prowadzenie procesu produkcyjnego z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska naturalnego.

Jednakże grupy producentów rolnych, które uzyskały status uznania przed dniem 15 marca 2023 r., zobowiązane są nadal do realizacji wszystkich celów określonych w art. 2 ustawy o grupach w brzmieniu sprzed nowelizacji.

Stosownie do § 1 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 czerwca 2023 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać plan biznesowy grupy producentów rolnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 1176), plan biznesowy grupy producentów rolnych zawiera m.in.: zakres i opis działań, jakie zamierza zrealizować grupa w odniesieniu do celów, ze względu na które ubiega się o uznanie, wraz ze wskazaniem potrzeby realizacji planowanych działań i określeniem stanu ich wykonania w poszczególnych latach realizacji planu biznesowego oraz uzasadnieniem, w jaki sposób poszczególne działania przyczynią się do osiągnięcia celów, ze względu na które grupa ubiega się o uznanie.

Grupy producentów rolnych, które zostały uznane po 1 stycznia 2023 r., mogą ubiegać się o pomoc finansową z interwencji I.13.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, o ile spełnią dodatkowe warunki kwalifikowalności, określone w regulaminie naboru wniosków.

Pomoc w ramach powyższej interwencji przyznaje się, m.in. jeżeli grupa producentów rolnych zobowiąże się do realizacji co najmniej jednego z celów, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy

o grupach., na podstawie zatwierdzonego planu biznesowego, o którym mowa w art. 8 ust. 3 pkt 3 albo ust. 4 pkt 3 ww. ustawy.

Plan biznesowy sporządzony przez podmiot, który zamierza wnioskować o przyznanie pomocy, a następnie płatność w ramach ww. interwencji I.13.2 powinien uwzględniać następujący warunek uczestnictwa w tym mechanizmie pomocy, tj. wydatkowanie w formie bezgotówkowej całości otrzymanej pomocy zgodnie z wybranymi do realizacji celami, nie później niż do końca pierwszego roku działalności beneficjenta, następującego po otrzymaniu ostatniej płatności, na działania ujęte w planie biznesowym¹.

II. Racjonalność

Propozycje działań/inwestycji formułowane przez grupy producentów w planach biznesowych, powinny zawierać wystarczające uzasadnienie ich wpływu na realizację poszczególnych celów, jak również określenie stanu ich wykonania w poszczególnych latach realizacji planu biznesowego. Proponowane w planie biznesowym działania /inwestycje nie powinny charakteryzować się dużym stopniem ogólności i niedookreśloności, co w konsekwencji mogłoby stwarzać duże trudności w późniejszym monitorowaniu oraz rozliczaniu faktycznej realizacji celów i działań ujętych w planie biznesowym.

Działania/inwestycje jakie zamierza realizować wnioskodawca powinny być uzasadnione **pod względem racjonalności**. Poszczególne działania/inwestycje muszą być możliwe do wykonania, uzasadnione oraz dostosowane z punktu widzenia celu, zakresu i zakładanych rezultatów.

Działania/inwestycje ujęte w planie biznesowym powinny zostać ocenione przez ARiMR pod względem racjonalności w następujących obszarach:

- a) **uzasadnienie ekonomiczne** – tj. należy dokonać oceny, w jaki sposób zakres podjętych działań/inwestycji przyczyni się do osiągnięcia celu/celów jakie zamierza realizować grupa producentów rolnych oraz wzrostu efektywności ekonomicznej GPR (wzrost przychodów, usprawnienie procesów produkcji, ograniczenie kosztów),
- b) **racjonalność technologiczna** – tj. należy dokonać oceny czy działania/inwestycje jakie zamierza realizować grupa nie mają charakteru inwestycji odtworzeniowej, są uzasadnione ze względu na komplementarność technologiczną, są uzasadnione ze względu na profil produkcji, uzasadnione ze względu na skalę produkcji, wykazują możliwość zbytu produkcji w przypadku wzrostu mocy produkcyjnych.

Ocenę racjonalności przeprowadza się w zależności od rodzaju/specyfiki działalności grupy producentów rolnych i założeń ujętych w planie biznesowym.

III. Rentowność

W celu zapewnienia powstawania stabilnych grup producentów rolnych, zdolnych do wnoszenia trwałego wkładu w realizację celu zintegrowania producentów rolnych z łańcuchem

¹ Zasady przyznawania pomocy w ramach interwencji I.13.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 zawarte są w dokumentach opracowanych przez MRiRW, tj. w Wytycznych podstawowych w zakresie pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 oraz Wytycznych szczegółowych w zakresie przyznawania, wypłaty i zwrotu pomocy finansowej w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 dla interwencji I.13.2 Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych.

rolno-spożywczym, powstające grupy producentów rolnych powinny stać się **podmiotami rentownymi**.

Plan biznesowy powinien charakteryzować się spójnością handlową, działania i inwestycje powinny być dostosowane do potencjału produkcyjnego członków.

Podczas weryfikacji planu biznesowego należy ustalić, czy wnioskodawca jest zdolny osiągać zaplanowane wartości przychodów ze sprzedaży produktu ze względu na które wnioskodawca został uznany, wytworzonych przez jego członków.

Należy mieć na uwadze, że grupa producentów rolnych prowadząca swoją działalność jako przedsiębiorstwo powinna wykazywać zysk, aby utrzymać się na rynku. Co ważne ww. zysk nie powinien ograniczać się jedynie do dotacji jaką wnioskodawca otrzyma w ciągu pięciu lat realizacji planu biznesowego.

Z uwagi na fakt, iż grupy uznane po 1 stycznia 2023 r. i korzystające z pomocy finansowej z interwencji I.13.2 *Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych* w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027, zobowiązane są do wydatkowania w formie bezgotówkowej całości otrzymanej pomocy zgodnie z wybranymi do realizacji celami, nie później niż do końca pierwszego roku działalności beneficjenta, następującego po otrzymaniu ostatniej płatności, na działania ujęte w planie biznesowym, należy zweryfikować czy kwota pomocy została uwzględniona w planie biznesowym.

Badanie rentowności wnioskodawcy powinno również opierać się o dokumenty finansowe wnioskodawcy dostępne w Centralnej Informacji KRS, na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości (<https://ems.ms.gov.pl>).

III. Czynności weryfikacyjne

W ramach rozpatrywania wniosków o uznanie grupy producentów rolnych i zatwierdzenie planu biznesowego grupy producentów rolnych, powinno się **przeprowadzać czynności weryfikacyjne, m.in. polegające na sprawdzeniu, czy:**

- 1) planowane działania/inwestycje są zgodne z przepisami prawa oraz przyczynią się do realizacji określonych celów?
- 2) z planu biznesowego wynika, że grupa będzie realizowała przynajmniej jedno działanie/inwestycję w odniesieniu do każdego z celów, w każdym roku wdrażania planu biznesowego od daty uznania (dotyczy grup producentów rolnych, które uzyskały status uznania przed dniem 15 marca 2023 r.)?
- 3) dla każdego działania/inwestycji ujętego w planie biznesowym zamieszczono wystarczający opis zakresu rzeczowo-rodzajowego na poszczególne lata wdrażania planu biznesowego?
- 4) w odniesieniu do każdego działania/inwestycji zamieszczono w planie biznesowym wystarczające uzasadnienie, z którego wynika, w jaki sposób poszczególne działania/inwestycje przyczyniają się do realizacji poszczególnych celów, do których zostały przypisane?
- 5) zamieszczone w planie biznesowym opisy/specyfikacje inwestycji np. rodzaj, typ, wielkość, wydajność, parametry techniczne są dostosowane do potencjału produkcyjnego członków oraz wielkości sprzedaży realizowanej przez grupę producentów rolnych?
- 6) planowane przychody/wpływy nie przewyższają kosztów działalności grupy producentów rolnych?

- 7) sposób prowadzenia grupy producentów rolnych daje realną szansę na rozwój i utrzymanie ich działalności w warunkach rynkowych po zakończeniu realizacji planu biznesowego?
- 8) dane liczbowe ujęte w planie biznesowym są rzetelne, spójne kompletne i porównywalne?

Powyższy katalog nie ma charakteru zamkniętego, a przeprowadzanie czynności weryfikacyjnych powinno być uzależnione od specyfiki działalności prowadzonej przez dany podmiot i treści danego planu biznesowego oraz innej dokumentacji zebranej w prowadzonym postępowaniu.

IV. Dodatkowe obszary ryzyka zidentyfikowane w wykazach działań zawartych w planach biznesowych

Podczas przeprowadzania analizy planu biznesowego należy zweryfikować, czy nie wystąpiły poniższe przypadki:

- 1) nieuzasadnione, zbyt długie okresy wdrażania działań przez kilka lat realizacji planu biznesowego. Dla przykładu: w roku poprzedzającym rok rzeczywistej realizacji działania/inwestycji grupa prowadzi wyłącznie analizę ofert i „przymierza się do zakupu”. W takich przypadkach, gdy w danym celu nie zostały przewidziane inne działania, należy dokonać oceny, czy powyższy sposób realizacji działania, nie stanowi próby obejścia wymogu wdrażania w planie biznesowym przynajmniej jednego działania w odniesieniu do każdego z celów, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach (...), w każdym roku działalności grupy od dnia uznania;
- 2) przeznaczanie całości lub większości środków wydatkowanych w planie biznesowym na środki produkcji przekazywane członkom, w sytuacji, gdy w planie biznesowym nie zostały przewidziane inne działania/inwestycje do wdrożenia na poziomie grupy producentów. W takiej sytuacji, należy dokonać oceny, czy taki sposób prowadzenia grupy (przedsiębiorstwa) daje realną szansę na rozwój i utrzymanie działalności grupy w warunkach rynkowych po upływie okresu wsparcia. Jednakże należy mieć na uwadze, iż grupy uznane po 1 stycznia 2023 r. i korzystające z pomocy finansowej z interwencji I.13.2 *Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych* w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 zobowiązane są do wydatkowania w formie bezgotówkowej całości otrzymanej pomocy zgodnie z realizowanymi celami, nie później niż do końca pierwszego roku działalności beneficjenta, następującego po dniu wypłaty ostatniej płatności, na działania ujęte w planie biznesowym, które mogą być realizowane na poziomie grupy producentów rolnych lub ich członków, pozostając jednocześnie własnością grupy producentów rolnych;
- 3) niewłaściwe uzasadnienie potrzeby realizacji konkretnych działań i inwestycji wymaganych do osiągnięcia założonego w planie biznesowym celu, np. ujęcie działania polegającego na stosowaniu rozsiewaczy nawozów, sterujących precyzyjną dawkę nawozów mineralnych w ramach celu ochrona środowiska naturalnego, podczas gdy, zgodnie z uzasadnieniem do danego działania, wdrożenie działania przyczyni się do „poprawy efektywności produkcji” (cel nie ujęty bezpośrednio w ustawie o *grupach producentów rolnych* (...)) oraz „uzyskania wyższych i stabilnych plonów”. W takim przypadku grupa producentów nie wykazuje, w jaki sposób wdrożenie proponowanego

działania przyczyni się do osiągnięcia zaplanowanego celu - do którego działanie zostało przypisane w planie biznesowym, tj. ochrony środowiska naturalnego;

- 4) koszty realizacji działań i inwestycji w poszczególnych celach na zerowym lub bardzo niskim poziomie w całym 5 letnim okresie realizacji planu biznesowego, bądź te same niskie koszty realizacji działań i inwestycji bez względu na ilość gospodarstw członków, w których dane działanie będzie wdrażane. W takim przypadku, należy dokonać m. in. oceny czy grupa producentów jako przedsiębiorstwo, które wnioskuje o wsparcie w celu ułatwienia tworzenia grup w praktyce nie inwestując, bądź inwestując na minimalnym poziomie jest w stanie rozwinąć, a następnie utrzymać działalność po zakończeniu okresu wsparcia;
- 5) realizacja celu ochrona środowiska poprzez działania, które zgodnie z obowiązującymi przepisami są obligatoryjne dla każdego producenta rolnego, również niezrzeszonego w grupie producentów, np. obowiązkowe kursy chemizacyjne. Ponadto, należy zwrócić szczególną uwagę na takie działania jak np. składanie przez członków grupy ankiet dotyczących sposobu utylizacji opakowań po środkach ochrony roślin w sposób zgodny z ochroną środowiska, zakup przez grupę pojemników do przechowywania w gospodarstwach członków zużytych olejów silnikowych, inwestycje w zakresie zabezpieczenia przyzmu obornika, czy płynnych nawozów naturalnych przed przedostawaniem się odcieków do gleby, itd. – gdyż z reguły są to wymogi obligatoryjne dla wszystkich gospodarstw korzystających z systemów wsparcia bezpośredniego. Ponadto, wątpliwości budzi stosowanie w gospodarstwach poplonów ścierniskowych lub międzyplonów, jeśli wymóg taki w danych gospodarstwach wynika z zazielenienia związanego z płatnościami obszarowymi.

Natomiast, jeżeli zostanie potwierdzone wystąpienie co najmniej jednego z ww. obszarów ryzyka należy przeprowadzić stosowne postępowanie wyjaśniające z grupą producentów.

Odnosząc się do możliwości zaplanowania przez grupę producentów jednej inwestycji, która przyczyni się do realizacji więcej niż jednego celu planu biznesowego, należy wskazać, iż taki sposób wdrożenia planu biznesowego jest możliwy do zaakceptowania, pod warunkiem wskazania, odrębnie dla każdego celu, uzasadnienia osiągnięcia każdego z celów, poprzez zaplanowaną inwestycję, np. budowa nowoczesnej suszarni do zbóż może przyczyniać się do realizacji celu: *Dostosowane produktów rolnych i procesu produkcyjnego członków grupy do wymogów rynkowych*, a jednocześnie, poprzez zastosowanie zasilania paliwem przyjaznym środowisku oraz systemu odpylania, inwestycja może przyczyniać się do realizacji celu: *Prowadzenie procesu produkcyjnego z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska naturalnego*. Należy podkreślić, że w każdym celu w planie biznesowym musi znajdować się odrębne uzasadnienie realnego osiągnięcia danego celu, do którego inwestycja została przypisana. Ponadto, w przypadku zrealizowania np. inwestycji do wspólnego wykorzystania przez członków grupy w jednym roku planu biznesowego, możliwa jest akceptacja braku innych działań i inwestycji w danym celu w kolejnych latach planu biznesowego, przy jednoczesnym wskazaniu wykorzystywania zrealizowanej inwestycji zgodnie z przeznaczeniem.

V. Działania Innowacyjne i środowiskowe

Pojęcie innowacji, w kontekście realizacji przez grupę producentów działań innowacyjnych zaplanowanych w planie biznesowym, oznacza wprowadzenie nowych zasad produkcji, procesu lub technologii, odmiennych od obecnie stosowanych, lub zmianę obecnie stosowanych technologii.

Zgodnie z § 7 ust. 2 pkt 6 lit. a rozporządzenia MRiRW z dnia 2 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej w ramach działania „Tworzenie grup producentów i organizacji producentów” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, innowacyjność jest rozumiana jako wprowadzenie nowych zasad produkcji, procesu lub technologii, odmiennych od obecnie stosowanych, lub zmianę obecnie stosowanych technologii. Podobnie, w dostępnej literaturze, pojęcie „innowacja” rozumiane jest w bardzo szerokim zakresie: potocznie symbolizuje zmianę, nowość, wyrażającą się pod postacią nowych produktów, nowatorskich technologii, nietradycyjnych usług czy niekonwencjonalnych metod zarządzania. Przedsiębiorstwo określane jako innowacyjne uważane jest za lepsze. Innowacją jest wprowadzenie do użytku nowych produktów, procesów lub sposobów postępowania. Ocenę, czy proponowane nowe zasady produkcji, procesu lub technologii, są odmienne od obecnie stosowanych, lub ocenę, czy faktycznie następuje zmiana obecnie stosowanych technologii, należy odnosić do poziomu działalności samej grupy producentów lub do poziomu gospodarstwa członka grupy producentów.

Z kolei § 7 ust. 2 pkt 6 lit. b rozporządzenia MRiRW z dnia 2 sierpnia 2016 r. stanowi, iż **przeciwdziałanie zmianom klimatu lub ochrona środowiska** następuje przez stosowanie maszyn, urządzeń, sprzętu lub technologii, ograniczających niekorzystne oddziaływanie na środowisko naturalne, lub rozwiązań ograniczających zużycie zasobów, w szczególności wody lub energii.

Należy wskazać, że nie wystarczy w ramach procesu ułatwiania innowacji lub ochrony środowiska, wykazać uczestnictwa grupy lub jej członków w szkoleniach, czy wystawach promujących nowe procesy, technologie w zakresie innowacji i ochrony środowiska, natomiast wymagane byłoby osiągnięcie przedmiotowych celów poprzez wdrożenie w trakcie 5 letniego okresu realizacji planu biznesowego, realnych działań innowacyjnych oraz przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego, tym samym, realne osiągnięcie zaplanowanych celów, o których mowa powyżej. Samo zdobycie wiedzy w przedmiotowym zakresie, które nie przełoży się na rzeczywiste wdrożenie działań prośrodowiskowych i innowacyjnych w grupie lub u jej członków, nie może być uznane, jako zrealizowanie przez grupę przedmiotowych obligatoryjnych celów planu biznesowego.

Niezależnie od powyższego, w celu ograniczenia problemów interpretacyjnych i subiektywnych ocen w zakresie prawidłowości doboru inwestycji związanych z ochroną środowiska i klimatu oraz innowacyjności, w oddzielnych załącznikach wskazano otwarte wykazy przykładów działań w ww. obszarach, który to wykazy mogą zostać wykorzystane w ramach opracowywanych planów biznesowych grup producentów rolnych ubiegających się o uznanie, a w dalszej kolejności korzystających z działania 9 PROW 2014-2020 oraz ubiegających się o przyznanie pomocy finansowej w ramach interwencji I.13.2 *Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych* w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027.

Z uwagi na fakt, iż w obecnie obowiązujących przepisach dotyczących interwencji I.13.2 *Tworzenie i rozwój organizacji producentów i grup producentów rolnych* w ramach Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027 nie została sformułowana definicja „innowacyjności” i „działań środowiskowych”, do oceny działań innowacyjnych i działań środowiskowych w ramach niniejszej interwencji należy przyjąć definicje dotychczas obowiązujące.

IX. Tytuły prawne gruntów

Oceniając plany biznesowe należy dokonać szczegółowej weryfikacji tytułów prawnych działek rolnych będących w posiadaniu wnioskodawcy oraz jego członków, **m.in. polegającej na sprawdzeniu, czy:**

- a) w przypadku wskazania innej formy użytkowania niż „własność” podane zostały pełne dane adresowe właściciela gruntu;
- b) w przypadku wskazania formy użytkowania „dzierżawa” podana została forma zawarcia umowy (ustna, pisemna, pisemna z urzędowo poświadczoną datą, pisemna z notarialnie lub urzędowo poświadczonymi podpisami, akt notarialny);
- c) występują przypadki, w których członkowie GPR złożyli oświadczenie o użytkowaniu gruntów rolnych bezumownie (bez posiadania umowy zawartej w formie ustnej i/lub pisemnej);
- d) występują przypadki, w których członkowie GPR użytkują grunty rolne na podstawie ustnych umów dzierżawy zawartych pomiędzy sobą;
- e) występują przypadki, w których członkowie GPR użytkują grunty rolne na podstawie ustnych umów dzierżawy zawartych z osobami prawnymi;
- f) umowa dzierżawy nieruchomości została zawarta na okres dłuższy niż rok.

Umowa dzierżawy nieruchomości zawarta na okres dłuższy niż rok musi być zawarta w formie pisemnej (art. 660 w zw. z art. 694 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2024 poz. 1061 z późn. zm.). W przypadku umowy dzierżawy zawartej na okres krótszy niż 1 rok – dopuszczalna jest zarówno forma pisemna, jak i ustna.

W przypadku gdy pojawią się wątpliwości w zakresie posiadania tytułów prawnych gruntów należy wezwać wnioskodawcę do złożenia stosownych wyjaśnień (możliwe uwzględnienie oświadczenia dwóch stron umowy potwierdzające dzierżawienie gruntów).

W aktach sprawy należy pozostawić ślad rewizyjny potwierdzający dokonane ustalenia.